

(زنگ ششم)

وفای عهد

جواد محمد زمانی

استراتژیک مناسبی داشت. از این رو کوفه تأسیس شد و در آن مسجد بسیار بزرگی بنا شد که همه سپاه بتوانند در آن گرد آیند؛ مسجدی که هم‌اکنون به مسجد کوفه شهرت دارد. مردمانی که کم‌کم به کوفه رو آوردند، از مکان‌های مختلف بودند. برخی از حجاز آمده بودند، برخی از نقاط مختلف عراق جمع شده بودند و برخی نیز از شام به آنجا سفر کرده بودند. این گونه‌گونی جمعیت باعث شد که سلاطین مختلف در شهر گرد آید و رنگارنگی فراوانی در عقاید و اعمال حاکم شود. نویسندگان مشهوری می‌نویسند: مردم کوفه و عراق آن‌گونه بودند که صبح بر امری اتفاق نظر داشتند، سپس گروه گروه از آن تصمیم خارج می‌شدند و تا شام‌گاه دیگر کسی آن تصمیم را بر خود لازم نمی‌دانست!

امام علی (ع) با توجه به موقعیت مکانی ممتاز کوفه که در روزگار آن حضرت، در مرکز بلاد اسلامی بود، آن شهر را پایتخت حکومت خود برگزید و از مدینه به آنجا مهاجرت کرد. سخنان آن حضرت با مردم کوفه می‌تواند بسیار درس‌آموز باشد. آن حضرت بارها و بارها مردم عراق را به سبب سستی در امر جهاد و سرپیچی از اطاعت مولا سرزنش نموده است؛ سرزنش‌هایی که عبارات آن سرشار از نکات حکمی و اخلاقی و بسیار درس‌آموز است. اینک یکی از آن سخنان ارزشمند را یادآور می‌شویم تا چند با شما مدارا کنم، چنان‌که با اشتراک کوفته‌کوهان و با جامه‌های ژنده — که چون از هر سو وصله‌اش کنند از دیگر سو پاره شود — مدارا کنند؟ هرگاه لشکرکی از شامیان به سرزمین شما نزدیک شود، هنر مردانتان این است که خانه‌های خویش را در فروبندند و چنان سوسماران به سوراخ‌های خویش خزند یا همانند کفتاران گریزگاهی بجویند و در مغاک امنشان پنهان شوند!... به خدا قسم شما در صحنه حرف و شعار بسیاری و در جبهه‌های پیکار اندک...
* نهج‌البلاغه، خطبه ۶۸.

من و تو باید از حالا یاد بگیریم که نسبت به عهد خود وفادار باشیم و زیر قول خود ننزیم. شاید این مسئله را مسلم فرض کنی و خیلی نخواهی درباره آن سخن بگویی، اما باید بدانی که بسیاری از انسان‌ها همین مسئله مسلم و منطقی را فراموش می‌کنند و علت آن هم دنیاخواهی است. تاریخ نشان داده که بسیاری از مردمان با افرادی بیعت کرده‌اند و بیعت یعنی همیشه تابع دستورهای آن فرد باشند. اما هنگام نبرد از رفتن به میدان طفره رفته‌اند؛ مردم کوفه و عراق نیز گاه این‌گونه بوده‌اند؛ اینکه گفتیم به معنای آن نیست که همه مردم کوفه در همه دوران‌های تاریخ این‌گونه بوده‌اند، نه!

اشتباه نکنیم. کوفه گاه صحنه‌های درخشانی از حمایت از ولایت و امامت را نیز از خود بر جای نهاده است. در روایات بسیاری کوفه سرزمینی مقدس شناخته شده و اهل آن ستوده شده است. بسیاری از ۷۲ یار امام‌حسین (ع) از اهالی کوفه بودند؛ هم آنانی که امام حسین (ع) زیباترین تعابیر را درباره آنان به کار برده است. امام‌حسین درباره یاران خود فرموده که وفادارتر از آنها سراغ ندارم. آری، مسلم‌بن عوسجه‌ها و حبیب‌بن مظاهرها و زهیرها همه از کوفه بوده‌اند.

با این همه کتمان نمی‌کنیم که در روزگاری کوفه به عهد خود وفا نکرده است. اگر همان ۱۸ هزار نفری که به امام‌حسین (ع) نامه نوشتند و از امام خواستند به کوفه بیایند، به عهد خود وفادار مانده بودند، شاید کار به حکومت امام‌حسین (ع) بر جامعه اسلامی و نابودی یزید می‌انجامید، اما بسیاری از آنها به سبب ترس، دنیا دوستی و... عهد خود را فراموش کردند، به‌گونه‌ای که به شهادت امام و یارانش منجر شد.

کوفه در زمان خلیفه دوم تأسیس شد. علت تأسیس آن هم این بود که سپاه اسلام برای فتح ایران به قرارگاهی نیاز داشت تا با مستحکم کردن موقعیت خود، به تجهیز نیرو و بردارد و کوفه موقعیت

